

Art precolombí de Mesoamèrica

Codi: 100566

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500239 Història de l'Art	OT	3	2
2500239 Història de l'Art	OT	4	2

Professor/a de contacte

Nom: Montserrat Claveria Nadal

Correu electrònic: montserrat.claveria@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Ana Belen Villalonga Gordaliza

Prerequisits

Es recomana una bona comprensió lectora en diverses llengües modernes, a part del català i l'espanyol.

Objectius

L'assignatura pretén dotar l'estudiant de les eines teòriques i metodològiques necessàries per aprofundir en el coneixement de les cultures precolombines de Mesoamèrica, des d'un punt de vista històric - artístic. Un dels primers elements a revisar serà el concepte d'art entès, no des de la nostra perspectiva estètica occidental, sinó des d'un punt de vista dels estudis americanistes.

L'objectiu principal és que l'alumne conegui i sàpiga identificar les formes d'expressió artística pròpies de les cultures que es van desenvolupar a Mesoamèrica durant els períodes Formatiu fins a la conquesta d'Amèrica i com els processos de difusió van incidir, en major o menor grau, en les diferents cultures. Finalment s'incidirà especialment en les manifestacions produïdes en el camp de les arts visuals i en la seva interpretació iconogràfica.

Competències

Història de l'Art

- Analitzar amb esperit crític, a partir dels coneixements adquirits, l'obra d'art en les seves diferents facetes: valors formals, significat iconogràfic, tècniques i procediments artístics, procés d'elaboració i mecanismes de recepció.
- Interpretar l'obra d'art en el context en el qual es va gestar i relacionar-la amb altres formes d'expressió cultural
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Reconèixer l'evolució de la imatge artística des de l'antiguitat fins a la cultura visual contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
2. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Analitzar una imatge artística i situar-la en el seu context cultural.
5. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística
6. Definir i explicar amb precisió un objecte artístic amb el llenguatge propi de la crítica d'art.
7. Distingir les tècniques i el procés d'elaboració d'un objecte artístic
8. Examinar una imatge artística i distingir-ne els valors formals, iconogràfics i simbòlics.
9. Explicar els mecanismes de recepció d'una obra d'art.
10. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
11. Reconstruir el panorama artístic d'un determinat context cultural
12. Relacionar una imatge artística amb altres fenòmens culturals de la seva època.

Continguts

1. INTRODUCCIÓ

Tema 1. Introducció a l'estudi de l'art prehistòric. Marc geogràfic, ambiental i cultural. Etapes i àrees culturals. Concepte d'art i artista en el Mèxic prehistòric. La historiografia de l'art prehistòric i les seves fonts.

Tema 2. Poblament d'Amèrica. Marc cronològic i problemàtiques. Teories antigues i modernes sobre el poblament: noves perspectives. Àrees culturals. Els estudis americanistes.

Tema 3. Art rupestre (gravats i pintures).

MESOAMÈRICA

Tema 4. Concepte de Mesoamèrica. Etapes i cultures. Característiques generals del seu art. Cosmovisió. Societat.

Tema 5. El Formatiu. Les cultures de la Conca de Mèxic i la Cultura Olmeca del Golf. Difusió i contacte. Arquitectura olmeca (San Lorenzo, La Venta, Tres Zapotes). Escultura: caps colossals, esteles i altres relleus. Ceràmica.

Tema 6. El Clàssic. Cultura Teotihuacana. Evolució de la societat. Religió. Teotihuacán com ciutat sagrada. Arquitectura d'homes i déus: palaus, conjunts residencials i temples. Pintura, escultura en pedra i ceràmica.

Tema 7. L'esplendor del Clàssic i la seva transició al Postclàssic. Cultura Maia. Societat i religió. Periodització. Arquitectura: tècniques, elements, tipologia d'edificis i estils. Les ciutats: A) Zona central (Tikal, Bonampak i Palenque) b) Zona nord (Chichén Itzá i Uxmal). Escultura: materials, tipus i estils. Pintura. Ceràmica.

Tema 8. L'època Postclàssica. Cultura Asteca. Societat i religió. Fonts escrites. Arquitectura: Tenochtitlan, Malinalco i Calixtláhuaca. Escultura en pedra: exempta i relleus. Ceràmica. Arts menors i orfebreria.

Tema 9. La representació de la dona a Mesoamèrica: interseccionalitat entre societat i cultura material*.

Metodologia

Metodologia:

El desenvolupament de l'assignatura contempla la següent metodologia:

Ø Classes teòriques dirigides per la professora.

-La profesora exposa oralment i amb suport powerpoint als estudiants els aspectes essencials de la matèria, sistematitzant els continguts i facilitant aquella bibliografia específica que sigui més adient per a preparar-se l'examen. En determinats casos, amb anterioritat a l'exposició de continguts d'alguns temes, serà necessària la lectura prèvia de textos.

Ø Assistència a sessions de seminaris o conferències i participació a l'aula.

Ø Lectura comprensiva de textos. Realització d'activitats vinculades a les lectures que s'hauràn de lliurar o es discutirà a l'aula.

Ø Estudi personal.

Ø Supervisió de l'elaboració d'un pòster sobre una obra artística (a determinar) en clau de gènere i relacionar-la amb les evidències de la cultura material i la societat.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Assistència a sessions de seminaris i/o conferències.	6	0,24	1, 2, 3, 5, 8, 10, 11, 12
Classes teòriques	37	1,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Tipus: Supervisades			
Elaboració d'un pòster sobre una obra d'art en clau de gènere.	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 8, 11, 12
Tipus: Autònomes			
Estudi personal	45	1,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12
Exercicis pautats d'aprenentatge a partir de lectures de textos	10	0,4	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8

Avaluació

La matèria s'avaluarà aplicant els següents procediments:

- Un examen final: 50%.
- Presentació oral en grup: 30%.
- Realització de treballs, ressenyes, resums i/o comentaris analítics sobre els textos : 20%.

Avaluació única

- * Examen teòric i conceptual 50%
- * Ressenyes de textos i comentaris analítics d'obres a determinar 30%
- * Ressenya d'un article/conferència amb perspectiva de gènere 20%

Observacions importants:

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, la professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

L'estudiant rebrà la qualificació de No avaluable sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

Procediment de recuperació

La Gestió Acadèmica de la facultat estableix una data oficial per a la recuperació durant els darrers dies de curs. A aquesta recuperació s'hi pot presentar tant l'alumnat que s'ha acollit a l'avaluació única com l'alumnat que s'ha acollit a l'avaluació continuada.

En el cas de l'avaluació continuada, l'alumnat ha d'haver-se presentat prèviament a cadascuna de les proves escrites parcials. Si no s'ha presentat a cadascuna de les proves escrites marcades es perd el dret a la recuperació final.

L'alumnat amb les proves escrites parcials aprovades no pot presentar-se a la recuperació per pujar nota. La nota màxima que es pot obtenir a la prova de recuperació és un 6.

La prova de recuperació és una prova escrita. No poden recuperar-se les activitats de presentació oral en grup i/o altres activitats avaluables que no s'hagin presentat en la data fixada per la professora.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0. Aquestes activitats avaluables afectades no seràn recuperables.

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen final	50%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12
Presentació oral en grup del poster.	30%	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11

Bibliografia

MESOAMÈRICA:

- ÁLVAREZ IZACA, María Isabel et al., *Estilo y región en el arte mesoamericano*. México: Instituto Investigaciones Estéticas, 2017.
- BRAUN, Barbara., *Pre-Columbian Art and the Post-Columbian World: Ancient American Sources of Modern Art*. New York: Harry N. Abrams, 2000.
- CAVATRUNCI, Claudio., *Les Mayas*. Paris: Canal, 1998.
- CIUDAD, Andrés., *Las culturas del antiguo México*. Madrid: Alhambra, 1988.
- COSTIN, Cathy Lynne., *Making Value, Making Meaning: Techné in the Pre-Columbian World*. Washington, D.C: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 2016.
- FINEGOLD, Andrew; HOOBLER, Ellen; PASZTORY, Esther., *Visual Culture of the Ancient Americas: Contemporary Perspectives*. Norman: University of Oklahoma Press, 2017.
- FREIDEL, David; SCHELE, Linda; PARKER, Joy., *Maya Cosmos. Three thousand years on the Shaman's path*. New York: William Morrow & Co., 1993.
- LANDA, Diego de., *Relación de las cosas de Yucatán*. México: Porrúa, 1992.
- LEÓN PORTILLA, Miguel., *Visión de los vencidos*. México: UNAM, 1976.
- LEÓN PORTILLA, Miguel., *Los antiguos mexicanos a través de sus crónicas y cantares*. México: F.C.E, 1977.
- LÓPEZ HERNÁNDEZ, Miriam., *Mujer divina, mujer terrena. Modelos femeninos en el mundo mexica y maya*. México: Libros de la Araucaria, 2012
- MAGNI, Caterina., *Les olmèques. Des origines au mythe*. Paris: Du Seuil, 2003
- MANZANILLA, Linda; LÓPEZ LUJÁN, Leonardo (coord)., *Historia Antigua de México. El México antiguo, sus áreas culturales, los orígenes y el horizonte Preclásico*. México: Porrúa, 1994-95.
- MILLER, Mary Ellen; TAUBE, Karl., *The Gods and symbols of ancient Mexico and the Maya*. London: Thames & Hudson, 1993.
- MILLER, Mary Ellen., *El arte de Mesoamérica*. Barcelona: Destino, 1999.
- MORLEY, Sylvanus G., *La Civilización Maya*. México: F.C.E, 1975.
- PASZTORY, Esther., *Pre-Columbian Art*. Londres: Everyman Art Library, 1998.
- PASZTORY, Esther., *Thinking with Things: Toward a New Vision of Art*. Austin: University of Texas Press, 2005.
- PIÑA CHAN, Román., *Los olmecas. La cultura Madre*. Barcelona: Lunwerg, 1990.
- RIVERA DORADO, Miguel., *Chilam Balaam de Chumayel*. Madrid: Crónicas de América, 1986.
- SAHAGÚN, D. Fray Bernardino De., *Historia general de las Cosas de Nueva España*. Madrid: Crónicas de América, 1990.
- SCHELE, Linda; MILLER, Mary E., *The Blood of Kings. Dynasty and Ritual in Maya Art*. New York: George Braziller Inc., 1986.
- STONE, Andrea; ZENDER, Marc., *Reading Maya Art*. London: Thames & Hudson, 2011.
- SHARER, Robert., *The ancient Maya*. Stanford (Calif.) : Stanford University Press, 2006 (6a ed.)
- TALADOIRE, Eric., *Archéologie et art précolombiens: la Mesoamérique*. Paris: École du Louvre, 1995.
- VAILLANT, George., *La Civilización Azteca*. México: F.C.E, 1980.
- WESTHEIM, Paul., *Ideas fundamentales del Arte prehispánico en México*. Madrid: 1987.
- WESTHEIM, Paul., *Arte antiguo de México*. Madrid: Alianza Forma, 1988.

Recomanació sobre com citar la bibliografia:

<https://www.uab.cat/web/estudia-i-investiga/com-citar-i-elaborar-la-bibliografia-1345708785665.html>

Programari

-